

УДК 376.36+372.46

DOI 10.32626/2413-2578.2024-23.116-126

Н. ГОЛУБ

<https://orcid.org/0000-0003-0777-6074>

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Відомості про автора: ГОЛУБ Наталія, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, Харків, Україна. У колі наукових інтересів: проблеми корекційно-розвиткової роботи з молодшими школярами із порушеннями усного та писемного мовлення.

Contact : GOLUB Nataliya, PhD of pedagogical sciences, associate professor at the Department of Special Pedagogy of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine. Academic interests: problems of correctional and developing work with junior schoolchildren with disorders of oral and written speech.

Відомості про наявність друкованих статей: 1. Голуб Н.М. (2020) Особливості організації корекційно-розвивальної роботи з молодшими школярами із загальним недорозвиненням мовлення, затримкою психічного розвитку в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. Вип. 15. Режим доступу <http://aqce.com.ua/>. 2. Голуб Н.М. (2022) Особливості формування мовної компетентності молодших школярів при корекції в них порушень писемного мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. Вип. 19. Режим доступу <http://aqce.com.ua/>. 3. Голуб Н.М. (2023) Корекція та розвиток лексико-семантичної складової мовлення в молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення при опануванні ними навичками читання і письма. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. Вип. 21. Режим доступу <http://aqce.com.ua/>.

Голуб Н.М. Особливості роботи з розвитку комунікативної функції в молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення. Стаття висвітлює засади реалізації комунікативного підходу в логопедичній роботі з молодшими школярами із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ) III - IV рівня при організації групових занять з корекції та розвитку в них усного та писемного мовлення. Робота, яка проводиться логопедом з дітьми із ЗНМ, має системний і комплексний характер. Формування комунікативної

функції мовлення дітей доцільно здійснювати з орієнтацією на певні лексичні теми. У межах кожної такої теми доцільно вирішувати завдання на розвиток в учнів діалогічного та монологічного мовлення. Лексико-граматична підготовка навчає дітей обирати потрібні мовні засоби, що сприяє більш успішному формуванню в них зв'язного мовлення. Важливим аспектом роботи є також виховання в учнів пізнавальної активності та розвиток когнітивної сфери. Необхідно навчати учнів обґрунтовувати, пояснювати свої дії в тій чи іншій ситуації або ставлення до певних явищ, подій. Потреба у спілкуванні дітей із ЗНМ часто знижена, тому необхідно мотивувати їх висловлювати свої думки, почуття, пропозиції, оцінки. Потрібно визначати і, відповідно, стимулювати ті потреби та інтереси дітей, які підвищують їхню мовленнєву активність, формують лінгвістичні знання, сприяють накопиченню ними читацького досвіду, опануванню знань, уявлень про моделі та правила комунікативної діяльності. Важливо стимулювати розвиток в учнів навичок самоконтролю та саморегуляції, виховувати ті якості особистості, які сприятимуть більш успішному їх спілкуванню з оточуючими.

Завданням реалізації зазначеного підходу має стати формування в учнів комунікативної компетентності: вміння спілкуватися, досягати позитивних результатів взаємодії з оточуючими за допомогою засобів усного та писемного мовлення.

Ключові слова: комунікативна функція, загальне недорозвинення мовлення, молодший шкільний вік.

Golub N.M. Features of work on the development of communicative function in junior schoolchildren with general speech underdevelopment. The article highlights the features of the implementation of the communicative approach in work with junior schoolchildren with general speech underdevelopment (GSU) III - IV levels during group classes on the correction and development of oral and written speech in them. The task of implementing this approach should be the formation of students communicative competence: the ability to communicate, to achieve positive results of interaction with others through the means of oral and written speech. The article discusses the features of work on the formation of the communicative function of speech in children with GSU. The unit of both oral-speech and written-speech communication is a statement (text or part of a certain context), which reflects reality, is the result of perception and assessment of the surrounding world. When developing a statement, the students attention should be focused on: the content side (correspondence to the content of the idea, a certain topic); correct and accurate use of language means, which makes the meaning of the statement clear. It is expedient to form a communicative function with a focus on certain lexical topics. Within each lexical topic, it is necessary to solve

certain tasks for the development of children's coherent speech, to include communicative tasks. Lexical and grammatical training helps to improve the quality of text. It is based on the individual's ability to choose certain linguistic means. Such a choice is probabilistic in nature, since lexemes of a certain semantic series are selected in accordance with the subject of the statement, the appropriate grammatical forms of these lexemes are selected. An important aspect of the implementation of the communicative approach is the formation of students cognitive activity. It is necessary to teach them to justify, explain their position, their actions in a given situation; their attitude to certain events and persons. It is necessary to identify and, accordingly, stimulate those needs and interests of children that increase their activity in oral and written speech, form children's linguistic knowledge, contribute to the accumulation of reading experience, mastery of knowledge, ideas about models, rules of communicative behavior in different situations. It is important to stimulate the development of students skills of self-control and self-regulation, to cultivate those personality qualities that will contribute to their more successful communication with others.

Keywords: communicative function, general speech underdevelopment, junior schoolchildren.

Постановка проблеми. Вербальне спілкування є найважливішою складовою багатосторонньої системи відносин між індивідами в суспільстві (Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонт'єв, М. Лісіна, І. Мартиненко, J.S. Bruner, A.N. Chomsky, J. Piaget, Д.І. Slobin та ін.). У дітей із ЗНМ комунікативна функція розвивається із затримкою та певними труднощами. Адаптацію дітей із ЗНМ до шкільного навчання нерідко ускладнює те, що їхня комунікація з однолітками недостатньо розвинена, у деяких випадках вони навіть не потребують спілкування, оскільки в них відсутня або мало сформована потреба у взаємодії з оточуючими. Недоліки усного мовлення гальмують у молодших школярів формування навичок читання і письма, розвиток комунікативної функції писемного мовлення у них значно утруднений. Одним із найважливіших принципів організації та проведення логопедичної роботи з молодшими школярами із ЗНМ є принцип комунікативної спрямованості корекційно-розвиткового впливу (Е. Данілавичюте, В. Ільяна, І. Мартиненко, Є. Соботович, В. Тарасун, Л. Трофименко, М. Шеремет та ін.). Важливим результатом реалізації комунікативного підходу має стати формування в таких дітей уміння успішно спілкуватися з оточуючими, отримувати позитивні результати взаємодії з ними засобами усного та писемного мовлення (В. Тарасун (2007), І. Мартиненко (2017), І. Брушневська, Ю. Рібцун (2020), К. Пономарьова (2020) та ін.).

Аналіз досліджень і публікацій. В умовах сьогодення зростає чисельність дітей із ЗНМ. Для даної категорії дітей характерне не тільки недорозвинення всіх сторін мовлення, у них нерідко відмічаються вторинні відхилення в розвитку когнітивної, емоційно-вольової сфери, що, у цілому, утруднює їхню соціальну адаптацію та взаємодію з оточуючими (І. Брушневська, І. Мартиненко, І. Марченко, Ю. Рібцун, Є. Соботович, В. Тарасун, Л. Трофименко, М. Шеремет та ін.). Недоліки усного мовлення в дітей із ЗНМ часто спричиняють труднощі формування та порушення писемного мовлення, недостатній рівень розвитку обох форм мовлення обумовлює труднощі у навчально-пізнавальній та комунікативній діяльності молодших школярів (С. Заплатна (2006), О. Ревуцька (2007), В. Ільяна (2010), Н. Голуб (2014), Л. Тенцер (2014), Л. Трофименко (2014), Н. Чередніченко (2014), Е. Данілавичюте (2017), В. Тарасун (2017), О. Мілевська (2020) та ін.). Комунікативна функція є однією з найважливіших функцій, вона супроводжує всі види діяльності і стимулює розвиток усіх психічних процесів у дитини (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, О. Леонт'єв, І. Мартиненко, Ю. Рібцун, Є. Соботович, В. Тарасун, В. Тищенко, J. Bruner, A. Chomsky, J. Piaget, D. Slobin та ін.). Розвиток комунікативної сфери дитини із ЗНМ слід розглядати з позицій розвитку її як мовної особистості, з сукупністю особистісних, мовленнєвих складових, які сприятимуть її більш успішній взаємодії у процесі міжособистісного спілкування.

Мета статті: визначити особливості роботи з формування комунікативної функції мовлення молодших школярів із ЗНМ III- IV рівня при проведенні з ними групових логопедичних занять з корекції та розвитку в них усного та писемного мовлення.

Виклад матеріалу дослідження. Розвиток мовлення дитини, формування в неї комунікативної функції є можливим тільки в мовленнєвому середовищі, коли дитина залучена до різних форм спілкування з оточуючими (А. Богуш, Л. Виготський, Н. Гавриш, Г. Костюк, К. Крутій, О. Леонт'єв, І. Мартиненко, І. Марченко, І. Піроженко, В. Тарасун та ін.).

Сьогодні успішно розв'язується завдання забезпечення якомога ранньої системної логопедичної допомоги дітям із ЗНМ. У багатьох побутових ситуаціях або під час режимних моментів діти із ЗНМ почуваються доволі комфортно: їм доступні інструкції дорослих, їх розуміють родичі та педагоги. Недоліки комунікативної діяльності дітей стають більш очевидними під час занять у дитячому садочку або уроків у школі. Вербальне спілкування таких дітей часто складається з коротких прохань та відповідей. Дітям дуже складно самостійно щось розповісти, при цьому їхні розповіді недостатньо послідовні і не мають логічного завершення. У шкільній ланці програмні вимоги значно

зростають. Молодшим школярам із ЗНМ часто важко навести приклад вживання правила, пояснити значення слова чи виразу, аргументувати своє ставлення до ситуації, включитися у спілкування і підтримувати розмову щодо змісту розповіді, поведінки персонажів, дати оцінку певних подій або вчинків (Н. Голуб, Е. Данілавичюте, В. Ільяна, Р. Левіна, І. Марченко, В. Тарасун та ін.). В учнів із ЗНМ у процесі побудови висловлювань помітний бідний словниковий запас і низький рівень володіння граматичною структурою мови.

Недоліки усного мовлення гальмують розвиток писемної мовленнєвої діяльності та її комунікативної функції. У певних дидактичних ситуаціях читання і письмо можна розглядати як процеси спілкування за допомогою друкованих або письмових текстів. Характеризуючи смислову сторону читання учнів із ЗНМ, можна відзначити, що навіть у невеличкому, нескладному тексті вони часто не виділяють основну думку, погано розуміють різні логічні зв'язки, не фіксують характерні особливості взаємодії персонажів, не орієнтуються, де і коли відбуваються описувані події, як результат, їм важко висловлювати свої емоційно-оціночні судження щодо прочитаного. Що стосується самостійного створення дітьми письмового тексту, то така робота дається їм ще складніше, оскільки розбудова повідомлення включає: мотив, усвідомлення ідеї або основної думки, визначення змістових частин письмового тексту (що саме писати, у якій послідовності). Дуже важливою є саморегуляція своєї писемної діяльності, контроль за виконанням дій, особливо на завершувальному етапі, коли учень має визначити: чи зміг він реалізувати поставлену мету, відображаючи у тексті свій задум. При виконанні роботи учень стикається з необхідністю одночасного вирішення низки завдань щодо оформлення тексту: відтворення потрібних графомоторних програм, вибору відповідних лексичних і граматичних засобів, виконання орфографічних дій. Навіть при складанні невеличкого тексту учні із ЗНМ часто продукують прості речення, які є схожими за структурою. Учні утруднюються висвітлювати суттєві обставини, певні дати або часові інтервали. У складених учнями текстах дуже багато різних помилок.

Недоліки комунікативно-мовленнєвої діяльності молодших школярів певною мірою обумовлені поверхневим сприйняттям ними інформації, неспроможністю виявляти істотне, встановлювати причинно-наслідкові та інші логічні зв'язки, невмінням спиратися на свій чуттєвий досвід і досвід засвоєних ними практичних дій.

На підставі вищезазначеного, логопедична робота з молодшими школярами із ЗНМ має бути системною, комплексною. Важливим принципом її реалізації має бути комунікативний підхід. Завданням реалізації зазначеного підходу має стати формування в учнів

комунікативної компетентності: вміння спілкуватися, досягати позитивних результатів взаємодії з оточуючими за допомогою засобів усного та писемного мовлення.

Слід відмітити важливі аспекти, на які доцільно орієнтуватися у роботі з формування комунікативно-мовленнєвої діяльності молодших школярів із ЗНМ на логопедичних заняттях:

– одиницею як усно-мовленнєвого, так і писемно-мовленнєвого спілкування є висловлювання (текст або частина певного контексту), яке відображає дійсність, є результатом сприйняття й оцінки навколишнього світу. При розбудові висловлювання увага учнів має бути акцентована на: 1) змістовій стороні (відповідності змісту задуму, визначеній темі); 2) правильному і точному використанні мовних засобів, що робить зрозумілим зміст висловлювання;

– логокорекційну роботу з дітьми доцільно будувати на основі певних лексичних тем. У межах кожної такої теми необхідно вирішувати певні завдання на розвиток зв'язного мовлення дітей, включати комунікативні завдання. Лексико-граматична підготовка сприяє підвищенню якості текстової діяльності. В її основі лежить здатність індивіда обирати певні мовні засоби. Такий вибір має імовірнісний характер, оскільки лексеми певного смислового ряду підбираються відповідно до тематики висловлювання. На вибір тієї чи іншої словесної одиниці впливає співвіднесення створюваного висловлювання з об'єктивною реальністю або тією ситуацією, яку уявляє учень, а також характерні для даної мови норми функціонування, можливість поєднання тих чи інших лексичних і граматичних засобів;

– необхідно стимулювати пізнавальну активність учнів: вчити їх обґрунтовувати, пояснювати свою позицію, свої дії в тій чи іншій ситуації; їх ставлення до тих чи інших явищ, подій і осіб. При цьому треба мотивувати дітей висловлювати свої думки, почуття, пропозиції, оцінки;

– потрібно визначати і, відповідно, стимулювати ті потреби та інтереси дітей, які підвищують їхню активність в усно-мовленнєвій та писемно-мовленнєвій діяльності, поєднувати у роботі з дітьми усні та письмові вправи;

– формувати в учнів лінгвістичні знання, сприяти накопиченню ними читацького досвіду, опануванню знань, уявлень про моделі, правила комунікативної діяльності, стратегії та завдання комунікативної поведінки у різних ситуаціях;

– стимулювати розвиток в учнів навичок самоконтролю та саморегуляції, виховувати ті якості особистості, які сприятимуть більш успішній їхній комунікації з дорослими та ровесниками.

Як зазначалося, одиницею і усної, і письмової комунікації є висловлювання. У роботі з дітьми із ЗНМ значну увагу необхідно

привертати до змістової сторони висловлювання, яке є текстом або частиною певного контексту. За необхідності, можна полегшити для учнів роботу, запропонувавши висловлювання, яке складається з одного речення. У завданні № 1 комунікативна ситуація створюється на підставі обговорення змісту розповідного речення, яке включає низку деталей і використовується як база для розбудови кількох питальних речень. Завдання такого характеру формує в учнів уміння аналізувати представлену інформацію, працювати з розповсюдженим реченням, виділяти його головні та другорядні члени, навчає молодших школярів складати і ставити питання, які необхідні для діалогічного мовлення. У завданні № 2 діти доповнюють речення якомога більшою кількістю другорядних членів, утворюючи розповсюжені речення (спочатку подібна вправа може виконуватися з опорою на сюжетну картинку, в подальшому спиратися на уяву дітей). При виконанні завдання № 2 доцільно звернути увагу учнів на граматичну форму тих іменників, які у реченнях називають осіб і виступають підметом. Зважаючи на зменшувально-пестливу форму власних іменників, учні мають дійти висновку, що в реченнях йдеться не про дорослих, а про дітей. Це може допомогти учням доповнити речення відповідними за змістом другорядними членами (наприклад, «Тетянка малює жовте сонечко (червону квітку) олівцями...», «Миколка будує башту (будівлю) з кубиків...», «Софійка годує ляльку кашею...»). Коли діти прочитають складені речення, логопед має запропонувати їм додати заголовок (наприклад, «У вихідний день»), щоб з речень утворився текст.

Завдання № 1. Прочитати речення, скласти до нього питання (усно чи у письмовій формі – відповідно до визначених логопедом цілей роботи).

Олена намалювала для сестрички Наталки червону троянду.

Розпочніть питальні речення такими словами:

Хто

Що зробила

Що намалювала

Для кого.....

Якого кольору

Завдання № 2.

1. Прочитати речення. Доповнити дані речення новими словами.

1) Тетянка малює.

2) Миколка будує.

3) Софійка годує.

2. Записати утворені речення в зошит (логопед звертає увагу дітей на те, що з речень склався текст, пропонує дібрати заголовок).

Робота з текстом є виключно важливою. На заняттях мають закріплюватися такі знання, уявлення дітей:

- текстом вважається висловлювання за певною темою;
- у тексті є основна (головна) думка;
- текст – це закінчене висловлювання;
- речення в тексті логічно пов'язані між собою;
- до тексту можна дібрати заголовок, назву;
- текст часто складається із зачину, головної частини, закінчення.

Зачин – це така частина, яка розпочинає текст, налаштовуючи читача на те, про що в ньому йтиметься. Головна частина тексту називається так тому, що містить основну інформацію. Закінчення тексту – це певний висновок, підсумок того, про що йшлося в тексті.

У роботі з текстом виділяють два напрями: над змістом тексту і над мовними засобами, які використовуються для його оформлення. У завданні № 3 увага дітей привертається до змістової сторони тексту. Учні мають знайти у тексті протиріччя (змістові помилки), замінити неправильно використані за змістом слова іншими. У тексті описується добре відома кожній родині ранкова ситуація: дорослі збираються на роботу, діти – до школи. Отже, у тексті треба замінити два слова: слово «неділя» на назву будь-якого робочого дня, слово «вечеря» на «сніданок». Сутність завдання № 4 полягає у тому, що діти вправляються у сприйманні та аналізі інформації, яку містить текст. Вони мають встановити, хто з дітей наймолодший, хто найстарший, яка різниця у віці між наймолодшою та найстаршою дитиною. На підставі інформації заповнити таблицю, визначивши, у якому класі навчаються діти, про яких йдеться у тексті. У завданні № 5 учні вправляються у виділенні в тексті меж речень – вони орієнтуються на те, що кожне речення має змістове наповнення, тобто передає певну інформацію. Роботу може полегшити читання тексту логопедом (якщо є така необхідність) – вже при сприйманні його на слух діти осмислюють послідовно представлені фрагменти інформації. Але в реченнях є тільки підмет і присудок, тому учням пропонується кожне речення доповнити ще одним словом – додатком, який буде підходити за змістом й уточнювати інформацію (наприклад: Мама готує ... обід. Тато ремонтує... комп'ютер. Бабуся в'яже ... рукавички. Дідусь читає ... журнал. Оля розв'язує задачу. Сашко п'є ... сік.). У завданні № 5 учні працюють і над змістовою стороною тексту, і над виділенням та правильним оформленням кожного речення як мовної одиниці, обирають лексеми та їхню відповідну граматичну форму (іменники у формі знахідного відмінку) при поширенні речень словами, що слугують доповненнями. У завданні № 6 діти мають вставити у текст пропущені слова (назвати осіб, які говорять, вставити слово-звертання), а потім, розподіливши ролі, прочитати діалог.

Завдання № 3. Прочитати текст, знайти протиріччя. Замінити невідповідні за смислом слова іншими словами.

Сьогодні неділя. Вранці мама швидко готує вечерю. Батько поспішає на роботу. Діти збираються до школи. За півгодини всі вийдуть з дому. Почнеться робочий день.

Завдання № 4. Прочитати текст.

Мене звати Микола. Мені виповнилося дев'ять років. Я навчаюся у четвертому класі. У мене є брат Ігор. Він на два роки старший за мене. А ще в мене є сестричка. Мар'яні сім років.

3. Усно відповісти на питання:

а) Хто серед дітей наймолодший?

б) Хто з дітей найстарший?

в) На скільки років Мар'яна молодша за Ігоря?

4. Спираючись на текст, заповнити таблицю:

Ім'я дитини	Скільки років	У якому класі навчається

Завдання № 5. 1. Прочитати текст. Визначити межі речень.

У сімейному колі.

Мама готує... Тато ремонтує... Бабуся в'яже... Дідусь читає... Оля розв'язує... Сашко п'є...

2. Переписати текст, доповнюючи кожне з речень одним словом-іменником, яке відповідатиме на питання «що?» (наприклад: Мама готує що? – Мама готує обід.).

Завдання № 6. 1. Вставити слова «дідусь», «дідусю», «онук» у діалог:

–, розкажи мені, у які ігри ти грався, коли був маленьким.

– Грався у солдатики, в піжмурки, – відповів

– А чому не грався в Лего-конструктор? – спитав

– Коли я був маленьким, тоді Лего ще не придумали, – сказав

Розвиток комунікативної функції усного та писемного мовлення є важливою складовою соціалізації особистості. Набуття індивідом необхідного досвіду усного та письмового спілкування в різних видах діяльності, у різних життєвих ситуаціях сприятиме підвищенню його соціальної мобільності, адаптаційних можливостей. Так, наприклад, дітей доцільно навчати написанню вітальних листівок (це може бути поздоровлення з Новим роком, з 8 Березня, Днем народження та ін.). Зважаючи на труднощі дітей із ЗНМ, ми обговорюємо та нагадуємо їм про структуру такого тексту: 1) звернення до особи; 2) привітання її зі святом; 3) висловлення побажань; 4) написання свого ім'я (ким створено вітальний текст). Вправляння у написанні вітальних листівок

навчить дітей дотримуватися чітко визначеної послідовності смислових фрагментів, виокремлювати їх за допомогою знаків пунктуації.

Як показує практика, діти з інтересом виконують комунікативні завдання, співзвучні особливостям їхнього шкільного життя і взаємин з оточуючими, або такі, які викликають емоційні реакції, бажання допомогти іншій людині у скрутних для неї обставинах. У завданні № 7 дітям пропонується допомогти дівчинці, яка загубилася. Учні описують зовнішній вигляд мами дівчинки, спираючись на сюжетний малюнок та низку питань, які виступають опорою для складання описової розповіді. Пропоноване завдання має навчити дітей правильно поводитися у складних ситуаціях, шукати шляхи розв'язання проблеми. Завдання № 8 є певною мірою подібним до завдання № 7 за описаною ситуацією, але відрізняється тим, що учням самим пропонується висунути пропозиції щодо розв'язання проблеми: як допомогти відшукати того, хто загубився, як описати зовнішній вигляд хлопчика, його мами, щоб вони швидше могли знайти один одного, безпосередньо скласти такий опис за сюжетною картиною. Завдання № 9 знайомить учнів із ситуаціями, коли засобом комунікації виступає письмове повідомлення. У першій частині завдання учні знайомляться із запискою, яка написана мамою для її доньки Оленки, у другій частині вони мають за аналогією (використовуючи розглянутий у першій частині текст як зразок) скласти записку, яка буде адресована іншій дитині – хлопчику на ім'я Василь.

Завдання № 7. 1. Прочитати текст.

Загубилася дівчинка. Стоїть і гірко плаче. Підходять перехожі й питають у дитини: «Яка твоя мама? Як вона виглядає?» Дівчинка відповідає: «Моя матуся добра та весела. Вона найкраща за всіх».

2. Відповісти на запитання: Чи зрозуміло, як виглядає мама дівчинки?

Чому? Як треба описувати зовнішній вигляд людини?

3. Допомогти описати зовнішній вигляд мами дівчинки (за малюнком).

1) Яка мама за віком?

2) Який у неї колір волосся, яка зачіска?

3) Яке обличчя? Якого кольору очі?

4) У що вдягнена, взута?

Завдання № 8. 1. Прочитати текст.

Мама з сином пішли на ринок. Неслухняний маленький хлопчик загубився. Стоїть дитинка і так гучно реве, що перехожі лякаються. Хтось каже: «Ну нехай трохи пореве, і хлопцю буде наука, і матуся швидше реву знайде». Дитина реве, а мама не чує. Що робити?

2. Висловити думку щодо описаної ситуації. Як допомогти дитині?

3. Описати зовнішній вигляд хлопчика та його мами за сюжетною картинкою.

Завдання № 9. 1. Прочитати текст.

Оленка прийшла додому зі школи. На столі вона знайшла записку. «Донечко! Коли зробиш уроки, сходи, будь ласка, у магазин за хлібом. Почисти картоплю. Буду вдома о 19 годині. Мама»

2. Скласти записку, зважаючи на таке:

Кому адресована записка? – сину Василю.

Зміст записки: треба забрати молодшого братика з дитсадку о 17 годині, погуляти з ним.

Від кого записка? – від мами.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Комунікативна функція – одна з найважливіших мовленнєвих функцій, вона супроводжує всі види діяльності й стимулює розвиток усіх психічних процесів дитини. Важливим завданням реалізації комунікативного підходу в роботі з молодшими школярами із ЗНМ є формування в них комунікативної компетентності: вміння успішно спілкуватися з оточуючими, отримувати позитивні результати взаємодії з ними засобами усного та писемного мовлення. З цією метою доцільно моделювати різні навчально-мовленнєві ситуації спілкування учнів з педагогами, між собою, пропонувати їм такі види усних та письмових завдань, які будуть цікаві їм своєю комунікативною спрямованістю. Необхідно стимулювати комунікативну активність учнів: вчити їх обґрунтовувати, пояснювати свою позицію, свої дії в тій чи іншій ситуації, ставлення до тих або інших явищ та осіб; проявляти емпатію, піклуватися про оточуючих їх людей. У цьому напрямку ми вбачаємо актуальними подальші пошуки засобів реалізації комунікативного підходу при проведенні з молодшими школярами із ЗНМ логопедичної роботи.

Бібліографія

1. **Голуб, Н.М.** (2019). Дидактичний матеріал з корекції та розвитку писемного мовлення учнів молодшого шкільного віку: навчально-методичний посібник. Ч.1. К., 384 с. 2. **Логопедія : підручник** (2018). За ред. М. К. Шеремет. [вид. 5-те, перер. та доповн.]. – К.: Видавничий Дім «Слово», 856 с.

References

1. **Golub, N.M.** (2019). Dydaktychnyi material z korektsii ta rozvytku pysemnoho movlennia uchniv molodshoho shkilnoho viku: navchalno-metodychnyi posibnyk. Ch.1. K., 384 s. 2. **Logopediya : pidruchnik** (2018). Za red. M. K. Sheremet. [vid. 5-te, perer. ta dopovn.]. – K.: Vidavnychij Dim «Slovo», 856 s.

Стаття отримана 17.03.2024 р.